

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra veřejné a sociální politiky

**Vývoj genderových rolí v mezigeneračním
horizontu**

Bakalářská práce

Autorka práce: Alisa Gorovaya

Studijní program: Sociologie a sociální politika

Vedoucí práce: doc. Milan Tuček, prom. Mat., CSc.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 23.12.2023

Alisa Gorovaya

Bibliografický záznam

GOROVAYA, Alisa. *Vývoj genderových rolí v mezigeneračním horizontu*. Praha, 2021. Bakalářská práce práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra veřejné a sociální politiky. Vedoucí bakalářské práce doc. Milan Tuček, prom. Mat., CSc.

Rozsah práce: 74 736 znaků

Anotace

Tato bakalářská práce komparuje vnímání přenosu genderových rolí v mezigeneračním horizontu, na úrovni generací „Z“ a „X“. V teoretické části definuje rozdíl mezi genderem a pohlavím, dále vymezuje genderové role a primární socializaci jakožto proces, kde jsou tyto role předávány. Teoretická část také představuje sociální konstruktivismus a sociální konstrukci genderu a celkově shrnuje konceptualizaci jednotlivých proměnných pro potřeby kvantitativního výzkumu. Praktická část vychází z dotazníkového šetření mezi respondenty z generace „Z“, jehož cílem je pochopit vnímání přenosu genderových rolí. Na toto navazuje analýza, interpretace dat a vyvození závěrů k danému tématu s přihlédnutím k ostatním společenským determinantům.

Annotation

This bachelor thesis compares the perception of the transfer of gender roles in the intergenerational horizon, at the level of generations "Z" and "X". The theoretical part defines the difference between sex and gender, and describes gender roles and primary socialization as the process where these roles are passed on. The theoretical part also presents the social constructivism and social construction of gender and generally summarizes the conceptualization of individual variables for the needs of quantitative research. The practical part is based on a questionnaire survey among respondents from the "Z" generation, which aims to understand the perception of the transfer of gender roles. This is followed by analysis, interpretation of data and drawing conclusions on the topic, taking into account other social determinants.

Klíčová slova

gender, rodina, genderové role, primární socializace, mezigenerační srovnání,
determinismus

Keywords

gender, family, gender roles, primary socialization, intergenerational comparison,
determinism

Title

Development of gender roles in the intergenerational horizon

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu bakalářské práce, doc. Milanu Tučkovi CSc. za odborné vedené mé práce, cenné rady a připomínky s možností osobně vše prokonzultovat. Dále bych ráda poděkovala rodině, za podporu při psaní této bakalářské práce.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Teoretická část	3
2.1	Pohlaví vs. gender.....	3
2.2	Primární socializace	5
2.3	Genderové role a jejich vývoj.....	7
2.3.1	Vliv rodiny	9
2.3.2	Vliv vrstevníků.....	11
2.3.3	Vliv předškolního vzdělávání.....	13
3	Metodologická část	14
3.1	Výzkumné otázky a hypotézy.....	14
3.2	Cílová skupina	14
3.3	Sběr dat	15
3.4	Etika výzkumu	15
4	Metodologie	16
4.1	Popis výzkumné metody	16
4.2	Výzkumný soubor.....	16
4.3	Sběr dat	16
4.4	Přehled odpovědí na dotazník.....	17
5	Statistické testování hypotéz.....	29
6	Závěr	41
	Použitá literatura.....	43

1 Úvod

V této bakalářské práci bych se chtěla věnovat genderu, genderovým rolím a jejich přenosu v mezigeneračním pojetí v rámci rodiny. K tomuto tématu mě hlavně zavedl rostoucí zájem veřejnosti o gender a genderovou rovnost v různých částech života. Díky časté diskusi jsem sama začala vyhledávat literaturu zabývající se genderem a jeho pojetím v souvislosti s pracovním uplatněním, profesionálním sportem a taky rodinou. V druhé polovině dvacátého století došlo ve společnosti k významnému posunu ve vnímání genderových rolí. Společnost začala nahlížet na muže a ženy jako rovnocenné, a to vedlo k očekáváním, že tento trend bude pokračovat i nadále a rozšíří se do všech kultur. Tato ostrá dichotomie mezi genderovými rolami žen a mužů a prožitými zkušenostmi a schopnosti stále přetrvává. Ve vnímání genderových rolí během primární socializace dětí také nedošlo k významnému posunu (Brooks & Bolzendahl 2004).

Sociální vývoj v posledních letech, aktuální trendy a moje osobní zkušenost jsou hlavními důvody proč jsem si toto téma vybrala a věřím, že se mi povede dobře definovat rozdíl mezi tradiční a moderní dělbou rolí v rámci rodinné socializace. Genderové role formují téměř všechny aspekty společenského života dítěte až do jeho adolescentního věku. Přiřazené genderové role a tlak který vytváří ovlivňuje, jak se lidé rozhodují v každodenních rutinních volbách, stejně tak jako v důležitých životních rozhodnutích.

Děti se už od dětství učí, že existují rozdíly mezi chlapci a dívkami. Tyto rozdílné přístupy jsou institucionalizovány a podporovány. Tato myšlenka je součástí každodenního života v naší společnosti a pravidelně je podporována médii, veřejností, veřejnými institucemi a taky rodiči a školou. Všichni známe tradiční předpoklad, že dívky mají mít rády růžovou barvu a Barbie panenky, zatímco chlapci auta a modré oblečení. Prostřednictvím různých forem vedení a řízení vnějšími vlivy děti prožívají socializaci genderových rolí (Brooks & Bolzendahl 2004). Jedinec ve vztahu ke svému okolí zjistí, jaké chování je okolním světem přijímáno, podporováno a ke kterému jsou vedeni, a naopak které je odmítáno a sankciováno. Myslím si, že i kdyby rodina vychovávala děti genderově neutrálně, tak tyto děti budou stejně ovlivněny svými vrstevníky např. ve školce, nebo na dětském hřišti. Na straně jedné je tradiční ženská role vykreslována jako umírněná, pasivní a vztahově orientovaná, její prioritou by měla být výchova dětí a emocionální podpora. Na druhé straně vidíme tradiční mužskou roli, která je definována asertivitou, agresivitou, sexuálně a emočně vyhrazenými postoji a chováním (Ellmers 2018). Tento stav je typickým příkladem

heteronormativity, tedy očekávání, že ženy budou zastávat podpůrné role a muži budou v řídicích a dominantních pozicích (Ellemers 2018). I když většina rodičů dnes nepřizná, že souhlasí s tradičními genderovými stereotypy, tak hodně výzkumů ukázalo, že stereotypy o pohlaví jsou dnes stále rozšířené, zejména na trhu práce a v souvislosti s rodinou (Ellemers 2018).

V práci se chci hlavně zaměřit na problémy, které jsou napsány v úvodu, a to na přenos hodnot v rámci primární socializace v rodinách, které mají děti v generaci „Z“, tedy narozené po roce 1997 a rodiče z generace, která je označována jako „X“, tedy ročníky 1965-1980. Tyto dvě generace jsem zvolila ze dvou důvodů. Prvním je snadná dosažitelnost respondentů, protože příslušníci generace „Z“ jsou aktuálně studenti středních škol a učilišť. To je zároveň místo, kde začnu sběr dat a jednotlivé respondenty vytrídím vzhledem k věku rodičů. Druhým důvodem pro volbu generace „X“ je ten, že většina studentů/děti bude mít rodiče právě z této generační skupiny, což usnadní sběr dat. Vhodnost tématu této práce je podtržena aktuálním mediálním diskurzem stejně jako aktivitami občanské společnosti a neziskových organizací, které se na různých úrovních snaží prosadit reflexi genderové dimenze, jejíž integrace je významně podporována Evropskou komisí a je součástí návrhů projektů v programu Horizon 2020. Ze všech těchto důvodů chci zkoumat toto téma v rámci mezigeneračního srovnání.

Hlavní výzkumná otázka: Jak se liší názory žen a mužů generace „Z“ na výchovu genderových stereotypů?

I když téma práce balancuje na hranici kvantitativního a kvalitativního výzkumu, tak cílem je zachovat kvantitativní přístup. To je evidentní i s ohledem na plánovaný sběr dat a celkový design výzkumu. Mimo definice vnímání genderových rolí a jejich přenosu v rámci různých generací bude součástí teoretické části diskuse nad vymezením jednotlivých generačních skupin včetně jejich označování v mediálním a odborném diskurzu. Jelikož se námět práce dotýká vývojové psychologie, tak zejména teoretická část bude založena na souhrnu literatury zabývající se primární socializací, psychologíí a genderovou teorií. Mým hlavní cílem bude po sběru kvantitativních dat zkoumat míru determinismu genderových rolí v procesu primární socializace na agregátní úrovni.

2 Teoretická část

V teoretické části bych se chtěla obsahově zaměřit na monžství podtémat. Vím ale, že to není úplně možné, protože gender a genderové role jsou velmi široké téma a je o nich hodně knih, internetových článků a celkově velmi velké množství informací. Zaměřím se proto na konkrétní oblasti, které myslím že jsou nejdůležitější a pomůžou mi napsat vše důležité. Ty následně budu moci využít v praktické části práce a při vyhodnocování sebraných dat. Jako první popíšu rozdíl mezi genderem a pohlavím, protože je tato odlišnost velmi důležitá pro konkretizaci pojmů a pochopení celého problému. Teoretická část bude potom definovat genderové role a jejich předávání během primární socializace v rodině.

2.1 Pohlaví vs. gender

Ačkoli jsou pojmy pohlaví a gender zaměňovány a ve skutečnosti se navzájem doplňují, tak reálně odkazují na různé aspekty toho, co to znamená být ženou nebo mužem v každé společnosti.

Na přelomu 60. a 70. let 20. století došlo v odborné sféře, která se věnovala lidskému psychosexuálnímu vývoji k vymezení rozdílu mezi termíny „pohlaví“ a „gender“. Překlad těchto pojmů je také trochu komplikovaný, jelikož v angličtině myslíme pohlavím „sex“ a genderem „gender“, ačkoliv toto je možná důvodem toho, že někteří jedinci nedokážou definovat rozdíl mezi těmito pojmy. Pohlaví, respektive „sex“ znamená biologickou/vrozenou dispozici, tedy mužskou nebo ženskou. Na druhé straně pohlaví znamená sociální nebo kulturní složku odlišnosti. Toto dělení ještě doplňuje genderová identita, tedy míra, do jaké se člověk identifikuje jako maskulinní nebo feminní (Diamond 2016). Termín gender se zkrátka váže k identitě jedince a jeho postavení k vnějšímu světu. Podle ČSÚ (2016) bývá gender někdy nazýván jako sociální pohlaví. Jedná se o vnitřní citění jedince a o to, do jaké míry se ztotožňuje s nabývanými mužskými a ženskými předpoklady a jaké jednání se od něj/ní očekává.

Již tedy od útlého věku jsou životy každého z nás ovlivňovány a determinovány biologickou identitou, kterou logicky v počátku nemůže nikdo ovlivnit. Tato identita je v procesu vývoje a dospívání dále ovlivňována obrovským počtem faktorů, které mohou být různého charakteru, jako například sociální, kulturní nebo i politické a enviromentální. Individuální identita a determinace toho, co to znamená být mužem a co znamená být ženou ovšem zahrnuje daleko více proměnných než striktně biologická definice. Chování každého člověka

jeho postoje, názory, motivace a aspirace jsou silně ovlivňovány genderovými rolemi a jejich postavením v kultuře. Veškeré faktory nás formují až do cca. 15 roku života (může se lišit u každého jedince) a poté je v nás genderová identita a sexuální orientace pevně zakořeněna (Diamond 2016).

Vymezení rozdílu mezi pohlavím a genderem bylo s nadšením přijato mnoha feministickými hnutími, zejména během sedmdesátých let 20. století v době třetí vlny feminismus, v souvislosti s proměňující se hospodářskou a kulturní situací. Tomuto napomohlo i zakládání kateder genderových studií na univerzitách, kde se začal institucionalizovat tzv. akademický feminismus, který se snažil vysvětlit rozdíly mezi pohlavím a genderem a napravit druhořadé postavení žen ve společnosti (Oakley 2000). Beauvoir (1953) ve své slavné publikaci uvádí, že se ženou nelze narodit, ale stát, což naznačuje rozdíl mezi biologickým vnímáním (narodit se) a socio-kulturním (stát se).

Zavedení genderu do odborné a veřejné diskuse jako vyhraněně „sociálního“ konceptu otevřelo feminismu dveře do intelektuálního a politického prostoru, protože vytvořilo příležitosti pro zkoumání příčin genderových nerovností (Conte 2018). Rozdíl mezi genderem a pohlavím se stal paradigmatem ve feministickém myšlení, a to vedlo k vytvoření základní genderové teorie, která se začala primárně zabývat rolí genderu v běžném životě a je charakterizována jako sociální konstrukce genderu. Interdisciplinární pojetí, které následovalo po zasazení feministické teorie do univerzitního prostředí vedlo k tomu, že výzkumníci, včetně významných feministických vědkyň, začali definovat složitější vazby mezi pohlavím a genderem, s cílem lépe popsat rozdíl mezi biologickým deterministickým přístupem a tím sociálně-kulturní (Chodorow 1999).

Abych zachovala nějaký objektivní pohled na toto téma, tak je třeba zmínit některá fakta o kognitivních a osobnostních odlišnostech, které jsou stejně jako argumenty ve feministické literatuře podloženy empirickými důkazy. Muži jsou považováni za racionálnější a logičtější. Předpokládá se, že ženy se spoléhají hlavně na své pocity a intuici. Muži mají údajně tendenci být asertivnější než ženy a podle několika studií také údajně překonávají ženy v prostorových dovednostech, které ale naopak lehce dominují v matematických schopnostech (Carter & Seifert, 2012). Vědecké důkazy naznačují, že existují rozdíly ve způsobu, jakým muži a ženy zpracovávají informace. To ale automaticky neznamená, že ženy nejsou schopny vykonávat práci, kterou dělají muži na stejné úrovni a také že to není způsobeno genderovými stereotypy (Carter & Seifert, 2012).

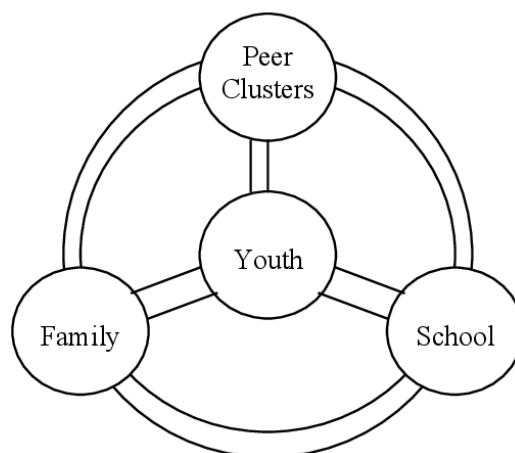
2.2 Primární socializace

Proč se chlapci věnují fotbalu a dívky tančení? Jakto, že můj starší syn studuje jadernou fyziku a dcera nedodělala střední školu? Co vedlo k tomu, že je moje dcera silná kuřačka? Na tyto a další podobné otázky se snažilo odpovědět mnoho teorií, které se formovali v různých vědách, od psychologie, biologie až k sociologii. Různé teoretické přístupy se snažily vysvětlit co determinuje jedincovo chování, rozhodování, kariérní volby či delikventní a kriminální chování. Tyto teorie se zabývaly charakteristikami zkoumaných jedinců, stejně jako dalšími vnitřními i vnějšími faktory, jako jsou přátelé, rodina, ale taky životní prostředí a fyzické dispozice.

Pro analýzu vývoje dítěte a vliv jeho okolí musíme znát nějaký teoretický rámec, abychom nepracovali pouze nahodile a intuitivně. Některé z teorií zdůrazňují význam rodiny pro sociální rozvoj dítěte, zatímco jiné zdůrazňují vliv jiného sociálního prostředí. Osobně si myslím, že rodina je naprostý základ při socializaci a jiné sociální prostředí plní jenom doplňující nebo korekční funkci (například v neúplných nebo nefunkčních rodinách, které potom nejsou schopny plně předat kulturní a sociální normy).

Podle Whitebecka (1999) je primární socializace období raného života člověka, během kterého jedinec vstřebává elementární poznatky a tvoří svou identitu prostřednictvím zkušeností a interakcí s okolním světem. To zahrnuje vstřebávání kulturních hodnot, norem, jazyka anebo zvyků a tradic společnosti tak, aby se jedinec mohl úspěšně začlenit a mohl spolu s ostatními efektivně komunikovat a vyhnout se zbytečným konfliktům. Proces socializace začíná doma prostřednictvím rodiny, která formuje to, co je nebo není ve společnosti přijímáno, společenské normy a kulturní praktiky. Primární socializace prostřednictvím rodiny učí děti, jak se spojovat, vytvářet vztahy a rozumět důležitým konceptům, včetně lásky a důvěry (Whitebeck 1999). Během primární socializace ale není jedinec formován jenom rodinou. Mezi další oblasti ranného sociálního života patří škola a vrstevníci/přátelé. Jedinec si s těmito třemi oblastmi utvoří silné vazby, protože je na nich buď závislý (rodina) anebo vedou k dosažení jeho základních potřeb (škola a přátelé). Ještě chci dodat, že zatímco rodina a škola jsou obranými faktory před deviantním chováním, tak vrstevníci mohou být jeho zdrojem. Vzájemný vztah těchto faktorů a jejich vliv na dítě je graficky znázorněn v **obrázku 1**.

Obrázek 1: Vliv okolí v primární socializaci

Zdroj: (Oetting 1992)

Oetting (1992) publikoval tento model vysvětlující vztah mezi kulturou a primární socializací jako vysoce interaktivní. Pojem „kultura“ je hodně obecný a původně byl chápán jako soubor charakteristik malých a izolovaných kmenů, které po mnoho generací zachovávaly tradiční formy chování a zvyků (Mead 1963). V souvislosti s grafickým znázorněním vlivů na dítě během primární socializace ale „kulturou“ myslíme to, co je předáváno během primárního socializačního procesu, tedy veškeré sociální symboly dané společnosti, jako je jazyk, pravidla chování atd. Teorie primární socializace k pochopení tohoto pojmu přidává myšlenku, že předávání všech kulturních norem probíhá hlavně v rámci primární socializace, nebo spíše enkulturace, co je pojem který více preferovali někteří antropologové (Segall 1979, Mead 1963). K doplnění této kapitoly bych chtěla uvést alespoň jednu teorii, která se primární socializaci věnuje v souvislosti s psychologií a učením. Tímto tématem se zabývalo mnoho významných vědců, jako například Erik Erikson v jeho teorii psychosociálního vývoje, George Mead v teorii sociálního behaviorismu anebo také můj oblíbený sociolog a strukturální funkcionalista Talcott Parsons. Uvedu ale teorii kognitivního vývoje, kterou prezentoval Jean Piaget (1954) a ke které mám nejbližší protože jí znám už ze svých předchozích studií a nejlépe dle mého názoru odpovídá potřebám této práce, zejména díky svému jasnému členění.

Podle Piageta (1954) si děti během primární socializace budují svou osobnost a vnímání sebe sama a také se učí, jak myslet a uvažovat. To se příliš neliší od ostatních teorií socializace, které jsem uvedla dříve. Piagetova teorie kognitivního vývoje probíhá ve čtyřech fázích:

1. „Senzomotorická“ fáze – od narození do dvou let. Dítě se učí o sobě a svém prostředí prostřednictvím základních reflexů a kauzalit (bolest vyvolává pláč). Jedinec si také uvědomuje stálost objektu, že je oddělený od svého prostředí a že vnější podněty, jako jsou rodiče a hračky, přetrvávají.
2. „Předoperační“ fáze – od chvíle kdy dítě začne mluvit až přibližně do sedmi let. V této fázi začnou děti používat symboly (konkrétně slova) k definici objektů a začnou absorbovat a kategorizovat základní informace. Dítě se také v této fázi učí kulturní normy, prostřednictvím her, to se stává důležitou součástí socializace.
3. Fáze „konkrétních operací“ – od sedmi do dvanácti let. Nejdůležitější fáze pro socializaci, pokud jde o soulad s pokyny rodičů a sociálními normami. Dítě začíná abstraktně myslet, uvažovat nad komplikovanějšími otázkami a uplatňovat rozum při rozhodování na základě pozorovatelných důkazů. Dítě také dokáže rozhodovat co je „dobré“ a „zlé“ z pohledu sociálních norem konkrétní společnosti.
4. Fáze „formálních operací“ – poslední fáze začíná kolem dvanáctého roku a končí v dospělosti. V této fázi je člověk schopen hypotetického a deduktivního uvažování, racionálního úsudku a vytváření složitějších argumentů.

Druhá a třetí fáze jsou tradičními fázemi primární socializace. Někdy může primární socializace přecházet i do fáze čtvrté, kdy se rodiče mohou setkat s určitým odporem vůči jejich normám a zvyklostem, protože adolescenti často bývají ovlivněni svými vrstevníky, jejichž hodnoty a zásady mohou být odlišené a mohou prezentovat sofistikovanější argumenty, které by zpochybnilly autoritu jejich rodičů, a tím se s podporou svých vrstevníků bouří proti procesu socializace (Allen et al. 1989).

2.3 Genderové role a jejich vývoj

Právě během primární socializace dochází k tvorbě genderové identity člověka, tedy jakémusi vnitřnímu vnímání a pocitu, že je jedinec fyzicky muž anebo žena. Podobně jako jsou role vztaženy k nějakému statutu, tak je sociální role spojená s genderem člověka, a to tvoří genderovou roli, tedy soubor charakteristik a předpokladů, které jsou jedinci přiřazovány v závislosti na jeho pohlaví. Pohlaví tedy v první fázi (socializace) přímo ovlivňuje jednání ostatních, kteří potom zpětně ovlivňují jedince a formují všechny jeho kognitivní a behaviorální aspekty. Genderová role je podle Davidsona a Gordona (1979) souhrnem chování, postojů a motivací, kulturně spojeným s každým pohlavím. Genderové

charakteristiky rozvíjejí postupně s věkem a již v krátké době po narození si děti uvědomují, jestli jsou to dívky nebo chlapci. Vědomím, či nevědomím cílem socializace v každé rodině/společnosti/kultuře je vštípit příslušníkům každého pohlaví ty vlastnosti, odpovídající pohlaví, aby mohli úspěšně vykonávat genderové role, které jim společnost přiřadila (Davidson & Gordon 1979). Během procesu socializace se jednoduše každé dítě učí, jak být ženou, či mužem. Dívky si od útlého věku hrají s panenkami, učí se vařit jídlo, nosí typicky feminní oblečení a dělají veškeré činnosti, které jsou klasifikovány jako „ženské“, včetně starosti o domácnost (uklizení, právní a tak dále). Malí kluci si naopak hrají s auty, atrapami zbraní a jsou motivováni k výkonu různých sportů. Z důvodu této genderové determinace jsou se zvyšujícím se věkem tyto zájmy a tendence utvrzovány. Chlapci projevují stálý zájem o dobrodružství a agresi, což se projevuje hraním videoher, které tyto genderové role podporují. Herní aktivity jsou hlavním kontextem pro tvorbu genderových rolí, protože jejich opakování bude mít pravděpodobně dopad na rozvíjející se očekávání, preference a schopnosti dětí (Oakley 2000). Mužské stereotypní herní aktivity vedou k prosazování dominance, ctižádosti a částečné bezohlednosti, zatímco ty „ženské“ vedou k nácvičování chování, které je umírněné a nekonfliktní (Leaper & Friedman 2007). Tyto rozdíly přispívají k rozvoji sociálních norem podle pohlaví v mnoha oblastech, jako je sport, vzdělávání, komunikace, domácí práce a tak dále. Dalším faktem je, že rozdíly mezi pohlavími v preferencích hraček a her mezi dětmi v různých kulturách liší (Oakley, 2000). Je paradoxní, že hlavní vliv na budování genderových stereotypů mají matky, které jsou ovlivňovány tradičním stereotypním myšlením a je velmi obtížné se z tohoto druhu smýšlení dostat.

Tyto genderové role, které jsou pevnou součástí české společnosti, patří k nejsilnějším sociálním normám (Cunningham, 2001). Celé dětství a dospívání je vztah rodičů k dětem hlavním socializačním faktorem, který vede k internalizaci pohlaví a genderové identity. A i když došlo k určitým změnám ve vnímání těchto tradičních rolích a větší rovnosti, (například ženy vstupující na trh práce, rodičovská dovolená a podpora žen v rámci sociální a rodinné politiky), tak tyto role stále tvoří hlavní strukturu chování vůči obou pohlavím (Lindsey 2005). Jedním z latentních cílů této práce je proto pochopit, jak jsou tyto genderové role předávány a udržovány, a uvědomit si, jak jsou institucionalizovány v našich sociálních strukturách takovým způsobem, že posilují nerovnosti žen v různých oblastech veřejného života.

2.3.1 Vliv rodiny

Největší vliv na dítě a formování genderových rolí má rodina. Rodina má větší vliv než vrstevníci a škola, protože jí je většina dětí obklopena neustále od narození až do 5-6 let, tedy do nástupu na první stupeň základní školy. V této kapitole se chci dále zaměřit na nástroje genderové socializace, jako jsou aktivity, druh komunikace, motivace dětí atd. a jak tyto nástroje modelují genderové role.

Vzhledem k tomu, že většina populace chápe pohlaví a gender jako synonyma, tak jsou rodiče ve většině případů ovlivněny biologickým pohlavím novorozence, což samozřejmě podporuje tradiční genderové role. Příkladem je očekávané narození chlapce, což vede rodiče k nákupu genderově stereotypních hraček atd. Někteří rodiče záměrně socializují genderové role bez ohledu na pohlaví dítěte, které je jim přiřazeno, ale rozhodně to není běžnou praxí, spíše tento trend můžeme sledovat v liberálních zemích západní Evropy a USA, kde se rodiče rozhodují vychovávat dítě jako genderově neutrální. Typ výchovy a vědomý, nebo nevědomý přístup vůči genderovým rolím je ovlivněn ještě dalšími faktory, které podobně významné, ale většina feministické literatury se jím tolik nevěnuje. Jedná se o faktory jako je složení rodiny, socioekonomický status rodičů, finanční situace rodiny, nebo kdo čerpá rodičovskou/mateřskou/otcovskou dovolenou (McHale et al., 2003). Matky v české společnosti obvykle tráví více času výchovou dětí a domácími pracemi než otcové.

Risman (1998) poznamenal, že chlapci jsou rutinně socializováni tak, aby se naučili kooperovat (například v kolektivních sportech) a soutěžit, zatímco dívky jsou vedeny k udržování hodnot. Domácí práce zprostředkovávají podobný narativ, jelikož jsou jednou ze základních oblastí, kde dochází k podpoře genderových stereotypů. Otcové, podle dostupných dat, také více komunikují se svými syny než dcerami, a to zejména v domácnostech, kde má stabilní příjem pouze jeden z rodičů (Risman, 1998). Specifickou situací je výchova pouze jedním rodičem, tedy samoživitelkou/samoživatelem, protože vnímání maskulinních a feminních rolí a struktur se v tomto typu rodiny mění, a to zejména u chlapců. V domácnostech s jedním rodičem bylo s dětmi zacházeno jako s rovnými a byly vedeny k výkonu domácích prací a kontroly domácnosti (Bates & Gentry 1994). Je možné odhadovat, že pokud dítě vyrůstá pouze s jedním rodičem, tak bude více odolné vůči tradičním genderovým strukturám. Na druhou stranu Risman (1998) uvádí, že v domácnostech dívky dělají mnohem více domácích činností než chlapci a tento jev je zřetelnější v domácnostech s jedním rodičem. V současné době je více samoživitelek než

samoživitelů a také se zvyšuje procento rodin, kde hlavní příjem zajišťuje žena, což může být způsobeno vysokou mírou nezaměstnanosti. Kromě uvedených výjimek je domácnost typickým příkladem genderové nerovnosti a platí tradiční předpoklad, že moc založena na fyzické síle ztěžuje změnu společenské mentality. To se však postupně mění i s novými předpisy Evropské unie a s povinností členských států podporovat rovné podmínky pro ženy a muže na pracovním trhu, a to přímo ovlivní i situaci v domácnosti. Bohužel stále existuje strach ze sociálního stigmatu nebo ztráty důstojnosti, pokud jsou muži závislí na výdělcích žen, hlavně v zemích východní Evropy.

Chtěla bych opět zdůraznit, že genderové rozdíly se jedinec učí hlavně kvůli interakci s rodiči, protože většinou děti oblékají do genderově tradičního ošacení a dávají jim na hraní hračky právě podle genderových stereotypů, které ony genderové role tvoří. Witt (1997) vypracoval studii, která uvádí, že rodiče očekávají rozdílné chování kojenců, podle pohlaví už 2 dny po narození. Dekorace dětských pokojíčků, jejich vybavení, barva oblečení a typ hraček jsou jenom některé příklady způsobů, kterými rodiče předávají dětem institucionalizované genderové role. Barva samotná je často využívána pro rozdělování klučičích a holčičích věcí a děti toto uvažování samozřejmě přejímají. Zajímavostí je, že před rokem 1940 byla růžová barva asociována s mužským pohlavím (Paoletti 2012). Článek z roku 1918 v magazínu *Earnshaw's Infants' Department* doslova říká, že: „Obecně přijímaným pravidlem je, že růžová barva je určena pro chlapce a modrá pro dívky. Důvodem je, že růžová barva vyjadřuje rozhodnost a sílu a je tedy pro chlapce vhodnější, zatímco modrá, která vyjadřuje jemnost je vhodná pro dívku.“ (Paoletti, 2012). Zaměřím-li se na dětské pokoje, tak ty holčičí jsou zpravidla vyzdobeny feminními barvami a disponují panenkami a dalšími manipulativními hračkami. Klučičí pokoje jsou naopak orientovány do barvy modré a jsou vybaveny hračkami, jako jsou auta, sportovní vybavení, imitace náradí a zbraní (Pomerleau et al. 1990). Woodova studie (2002) podtrhuje premisu předávání genderových rolí. V rámci této studie byli rodiče požádáni, aby roztrídily hračky do tří kategorií: klučičí, holčičí a neutrální. Rodiče pak byli požádáni, aby si hráli se svými dětmi. Výzkumníci tyto aktivity pozorovali a zjistili, že rodiče chlapců inklinovali výlučně k hraní s klučičími hračkami. Rodiče dívek byli při výběru hraček více flexibilní a ve většině případů používali kombinaci hraček holčičích a neutrálních.

Dalším způsobem, kterým rodiče podporují genderové role přiřazené dětem je jejich kontrola nad volnočasovými a školními aktivitami, která v Česku nazýváme jako „kroužky“.

Rodiče obecně méně motivují dívky k účasti na sportovních aktivitách než chlapce (Fredricks et al. 2005). Podobně Fredricks a jeho kolegové (2005) také uvádí, že přesvědčení rodičů o dívčích a chlapeckých sportovních kompetencích předjímalo genderové stereotypy souvisejících se sportem. McHale et al. (2003) dodává, že rodiče častěji vytváří příležitosti a vedou chlapce k účasti na hodinách počítačů, IT a matematiky. Zapojení dětí a dospívajících do školních aktivit podle jejich biologického pohlaví je běžným příkladem toho, jak se v mladém dospívání začínají objevovat genderové role a související sociální struktury (Galambos et al., 2009).

V rodinách existuje jednoznačný dvojitý standard, podle kterého se dívky částečně mohou účastnit tradičně maskulinních aktivit a zobrazovat tradičně mužské charakteristiky, ale chlapci mají tyto možnosti velmi omezené. Dívky, které vykazují tyto vlastnosti v dětství, velmi zřídka pocítují negativní důsledky, naopak chlapci, kteří si například rádi hrají s panenkami jsou označováni jako „zženštilí“ a nezřídka jsou za toto chování trestáni, nebo od něj minimálně odrazováni. Rodiče mnohem častěji povzbuzují své dcery, aby si osvojily mužské vlastnosti než své syny, aby si osvojily vlastnosti ženské (Van Volkom, 2003).

Závěrem dodám, že přestože rodiče mají při asociaci genderových rolí dětem v rodině největší vliv, tak starší sourozenci se na tomto procesu také podílejí. Děti se u starších sourozenců učí stereotypům stejného pohlaví prostřednictvím forem napodobování (Albert, 1988). Pozorování chování starších sourozenců slouží v podstatě jako návod genderových rolí. Toto pozorování a možné napodobování, proto zvyšuje pravděpodobnost, že genderové stereotypy budou mladšími sourozenci a přijaty. Starší sourozenci často slouží jako příklady při výběru činností, koníčků, zájmů a cílů (Van Volkom, 2003).

2.3.2 Vliv vrstevníků

Již od raného dětství mají děti schopnost si dělat přátele, kteří jsou po rodičích druhou nejvlivnější skupinou osob. Vrstevníci jsou definováni jako sociální skupina, která je tvořena lidmi podobného věku, vzdělání nebo sociálního postavení. Vrstevnická skupina je velmi důležitá v rámci primární socializace a má silný vliv na sociální rozvoj jedince (Piaget 1954).

Podle teorie socializace a teorie kognitivního vývoje se lidé mimo jiné učí pozorováním a napodobováním ostatních (Wood, 2002). Vrstevníci jsou významným determinantem genderových rolí, protože vedou jedince k takzvané „gender-separated“ hře a vytváří pnutí mezi pohlavími prostřednictvím separace agregátní sociální skupiny (Wood 2002).

Například, když se chlapec rozhodne se skupinou dívek dělat na hřišti dorty z bláta, tak mu vrstevníci rychle dají najevo že se jedná o dívčí činnost. A to stejné platí i opačně, tedy pro dívky, které chtějí hrát fotbal, nebo si hrát na vojáky. Mimo tendenci, kterou mají děti ke hře s příslušníky stejného pohlaví, také dochází k negativnímu zacházení s jedinci, kteří se rozhodnou jít proti genderovým normám. Jedna studie zjistila, že děti, které na začátku školního roku trávily více času s vrstevníky stejného pohlaví, tak se na jeho konci prezentovali více genderově typickým chováním (Szegedy-Maszak, 2001). Pokud některá rodina vychovává své potomky genderově neutrálně, tak následným zařazením dětí do školního kolektivu se častokrát stávají terčem šikany, posměchu, v lepší případě pouze tendenčním přístupem vrstevníků k jejich individuálním genderovým charakteristikám (Lee, 2011).

Tlak vrstevníků je přítomný v mnoha oblastech sociálního života dítěte v rámci primární socializace. Kromě takzvaného „hraní“ se například jedná o:

- Sport – u chlapců jsou sport a sportovní úspěchy tradičně spojovány s popularitou a prestiží (Sutor & Reavis, 1995) Ačkoli dívky sportem nabývají společenský status stále více, tak fyzický vzhled a určitá společenská jsou silnější faktory, které jejich status u vrstevníků ovlivňují. Sutor a Reavis (1995) ve své studii uvádí, že ve sportovních týmech starší hráči vyvíjejí tlak na hráče mladší, aby dodržovali genderové normy prostřednictvím „shamingu“ a jiným typům nátlaku.
- Studijní úspěchy – zájem o techniku a aktivity, jako je stavba lega, nebo hraní videoher poskytují chlapcům příležitost k rozvoji jejich prostorových schopností a dovedností souvisejících s matematikou a přírodními vědami (Subrahmanyam & Greenfield 1994). Hry, které typicky praktikují dívky, jako je napodobování domácnosti, nebo simulace nakupování jsou založeny na konverzaci, a proto s větší pravděpodobností rozšiřují verbální schopnosti dívek.
- Sociální interakce – chlapci mají tendenci obracet se na ženy, aby uspokojili své potřeby emoční podpory. Zatímco chlapci se zdráhají mluvit o svých problémech s ostatními chlapci, tak jsou často ochotni o nich mluvit s dívkami. Vliv pohlaví komunikačního partnera na ochotu chlapců se svěřit poukazuje na obavy chlapců, že před svými vrstevníky nebudou vypadat dostatečně mužně (Tolman et al. 2004).

2.3.3 Vliv předškolního vzdělávání

Vzdělávání je obecně dalším faktorem genderové socializace. V této kapitole se zaměřím na předškolní vzdělávání, protože se moje práce zabývá primární socializací, která se na tuto úroveň vzdělávání přímo váže. V České republice je předškolní vzdělávání organizováno pro děti ve věku 2 až 6 let. Když pominu hraní her a barvu oblečení a tak dále, které jsem popsala už dříve, tak největší vliv na genderovou orientaci dítěte v předškolním vzdělávání mají učitelé, hlavně pokud jde o rozvoj genderově přijatelných sociálních dovedností dětí (Stanton-Chapman, 2015).

Učitelé na všech úrovních vzdělávání často zacházejí se svými studentkami a studenty odlišně, a to ve většině případů nevědomě. Mají například tendenci častěji vyvolávat chlapce, aby odpovídali na otázky, které položili a také je více chválit, když správně odpoví (u dívek je správná odpověď samozřejmostí). Učitelé poskytují chlapcům také frekventovanější a detailnější zpětnou vazbu ohledně jejich domácích úkolů a dalších školních prací (Sadker & Sadker, 1994). Mnoho učitelů tedy odměňuje ve třídě genderové stereotypy. Typickým příkladem je předpoklad učitele že chlapci budou hlučnější ve výuce než dívky, a proto bude pro učitele snazší potrestat hlučnou dívku. Prostřednictvím této interakce se děti učí, že chlapci mají být aktivní a průbojní, zatímco u dívek se očekává že budou umírněné a tiché.

V neposlední řadě mnoho učebnic a dalších výukových materiálů zobrazuje lidi genderově stereotypními způsoby, jako je klasické: „máma mele maso, táta myje auto“. Je pravda, že novější knihy toto dělají méně než starší, ale i novější knihy stále obsahují určité stereotypy a starší knihy se stále používají na mnoha státních školách, a hlavně na těch, které nemají dostupné finance na koupi nových vydání.

3 Metodologická část

Metodologická část slouží jako prostředek pro zodpovězení hlavní výzkumné otázky. Výzkumný design byl vytvořen na základě definovaného cíle práce, kterým je pochopit vnímání přenosu genderových rolí.

3.1 Výzkumné otázky a hypotézy

Pro svojí práci jsem si stanovila základní výzkumnou otázku, která je definována: „*Jak se liší názory žen a mužů generace „Z“ na výchovu genderových stereotypů?*“

Po vypracování teoretické části a lepšího pochopení genderových stereotypů a rolí jsem si taky stanovila hypotézy.

Výzkumné hypotézy:

- 1) Pohlaví respondentů Generace Z nemá vliv na vyber hráček.
- 2) Názory na klasický model rodiny se u mužů a žen Generace Z liší.
- 3) Ženy jsou utlačovány v moderní společnosti víc jak chlapy.
- 4) Chlapci jsou lhostejnější ke genderovým rolím než dívky.
- 5) Pohlaví respondentů Generace Z nemá vliv na preference barev oblečení.
- 6) Názory na vysvětlování rozdílů mezi činnostmi ze strany rodičů se u mužů a žen liší.
- 7) Názory na obrázek dětského pokoje se u mužů a žen Generace Z liší.
- 8) Názory na profesionální rozdělení se u mužů a žen Generace Z liší.

3.2 Cílová skupina

Cílovou skupinou mého výzkumu jsou příslušníci generace „Z“, což je jediná podmínka pro vyplnění dotazníku. Generace „Z“ (někdy také známá jako internetová generace) je demografická skupina, která následuje po generaci „Y“. Jedná se o osoby narozené mezi lety 1997 a 2012 a pro tuto generaci je typická znalost nových technologií, aktivní využívání sociálních sítí a relativně liberální názory (Turner 2015). Původně jsem se chtěla definici generací věnovat v teoretické části, protože se názory na „generační třídění“ liší, ale nakonec jsem zvolila volnější přístup a vybrala nejčastěji popisovaný generační rozsah. Využití širšího rozpětí této generace je výhodné pro snazší sběr dat, protože budu moct najít více respondentů a zároveň to příliš neovlivní datový výstup.

3.3 Sběr dat

Zdrojem dat pro bakalářskou práci bude vlastní kvantitativní šetření vnímání hodnot týkajících se genderových rolí v generaci „X“ a „Z“, včetně postojů k přenosu těchto hodnot v mezigeneračním horizontu. Výzkumná metoda tedy bude analýza primárních dat, sebraných v rámci polostrukturovaného dotazníkového šetření na vzorku 200 respondentů z generační skupiny „Z“. Vzhledem k velkému počtu respondentů je možné, že v případě problémů se sběrem dat využiji služby společností zabývajících se sběrem dat a výzkumem veřejného mínění. Tyto služby budou hrazeny z mých vlastních zdrojů. Data následně budu analyzovat v programu Microsoft Excel a SPSS.

Mým původním záměrem bylo dotazníky distribuovat v papírové formě a osobně na středních školách a učilištích, jelikož studenti těchto škol patří do generace „Z“. Z důvodu pandemie Covid-19 jsem musela od tohoto záměru opustit a jako nástroj pro sběr dat jsem si zvolila internetový dotazník. Tato metoda sběru dat byla přívětivá i pro mě osobně, jelikož je časově méně náročná a je také zdarma. Pro mnou zacílené respondenty je typické, že jsou zdatní v technologiích, a proto si myslím, že se mi podaří sebrat dostatečné množství dat i bez předchozího osobního kontaktu. Víím, že návratnost bude menší, než kdybych rozdávala dotazníky fyzicky ve školních třídách, ale přesto by měla být dostatečná. Přidanou hodnotou této techniky je také anonymita respondentů, takže mohou odpovídat otevřeně a autenticky. Kvantitativní výzkum se využívá v případech, kdy se dá očekávat, že lze sledované chování osob předpovídat a zobecnit (Hendl 2005). Protože mým cílem je sebraná data následně zobecnit na celou populaci, tak jsem tento typ výzkumu zvolila. Dotazník byl vytvořen na portále survio.com, a odkaz následně odeslán na střední školy a učiliště s prosbou o distribuci. Dále budu dotazník šířit přes skupiny na sociálních sítích, které shlukují respondenty z generace „Z“. Je také důležité zmínit, že vyšetřený soubor nemůže být reprezentativní na cílovou populaci (generaci Z), ale poskytne možnost porovnání názorů chlapců a dívek.

3.4 Etika výzkumu

Nepředpokládám žádná významná etická rizika. Jelikož se jedná o kvantitativní výzkum tématu, který není nikterak citlivý a data budou anonymizována, nebude tedy ohroženo psychické zdraví ani soukromí účastníků výzkumu. Všichni respondenti odesláním dotazníků souhlasí se zpracováním údajů, které poskytnou a jsou na to upozorněni v úvodu

dotazníku. Dotazník také obsahuje kontakt na mě, pro případ vzniku problémů či dotazů.

4 Metodologie

V této kapitole se budu nejprve věnovat výzkumné otázce a hypotézám, které je budou doprovázet a jejich platnost následně ověřím pomocí dotazníku. Také v krátkosti představím svou výzkumnou skupinu, tedy respondenty, kteří odpovídali na dotazník. Následně popíšu, jakým způsobem došlo ke sběru dat a zmíním, proč došlo k opakování výzkumu. Analýzu jsem provedla v programu SPSS, pomocí, kterého provedu analýzu názorů mužů a žen generace „Z“ na výchovu genderových stereotypu.

4.1 Popis výzkumné metody

Zdrojem dat pro tuto práci je vlastní kvantitativní šetření vnímání hodnot týkajících se genderových rolí v generaci „Z“, včetně postoji k přenosu těchto hodnot v mezigeneračním horizontu. Výzkumná metoda je tedy analýza primárních dat, sesbíraných v rámci strukturovaného dotazníkového šetření na vzorku 200 respondentů z generační skupiny „Z“. Vzhledem k velkému počtu respondentů jsem využila služby společnosti Typeform.com, zabývající se sběrem dat a dotazníky. Služby Typeform.com byly hrazeny z mých vlastních zdrojů.

4.2 Výzkumný soubor

Stanovení výzkumného souboru je vždy základem. Já jsem pro tento výzkum stanovila respondenty z generace Z, tedy osoby, které se narodily mezi roky 1997–2012. To znamená, že respondentům je 11–26 let. Celkem odpovědělo 200 respondentů.

4.3 Sběr dat

Ke sběru dat se většinou používá strukturované dotazníkové šetření, na němž byla provedena analýza primárních dat. Výzkum byl zveřejněn a proveden pomocí služby Typeform.com a sdílen na sociálních sítích Facebook a Instagram.

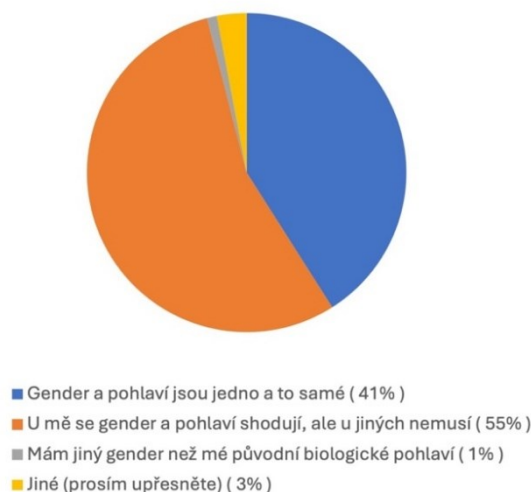
Při vzniku této práce jsem původně stanovila odlišnou výzkumnou otázku a odlišné hypotézy než které jsou nyní součástí této práce. V provedení na základě původních otázek a hypotéz byl vytvořen výzkum, jehož výsledky se ukázaly jako problematické a nebylo ho proto

možné použít. Z toho důvodu jsem výzkumnou otázku i hypotézy přepracovala a výzkum opakovala. Tato práce obsahuje právě druhou opravenou verzi výzkumu. Odpovědi mezi oběma dotazníky se značně lišily. Odlišně formulovaná výzkumná otázka a hypotézy významně ovlivnily interpretaci dat.

4.4 Přehled odpovědí na dotazník

V rámci svého výzkumu, jsem se rozhodla nedávat dotazník do přílohy této práce, ale pro lepší pochopitelnost čtenáře přidat otázky, odpovědi a osobní komentáře do následující části. Tato část, tímto způsobem napomůže čtenáři lépe pochopit další části mé práce.

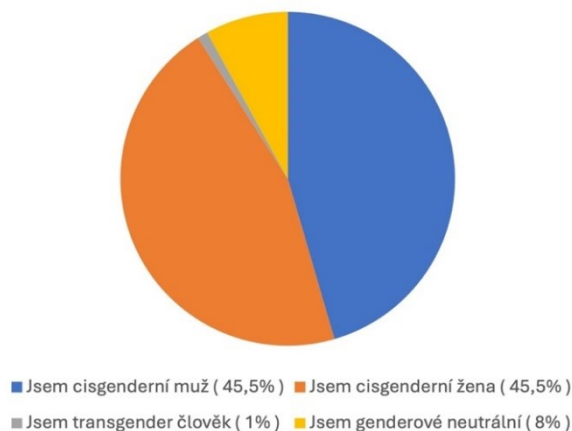
OTÁZKA 1: Jak vnímáte vztah genderu k biologickému pohlaví?

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

U první otázky je velice zajímavé, že 55 % respondentů generace Z uvedlo odpověď “U mě se gender a pohlaví shodují, ale u jiných nemusí”, což znamená, že více než polovina respondentů chápe, že gender a biologické pohlaví se u někoho mohou lišit. Zároveň si však 41 % všech respondentů myslí, že pohlaví a gender jsou jedno a to samé, což znamená, že by nejspíš nechápali potřebu tranzice u transgender osoby. Další 3 % zvolili možnost “Jiné”, 1 % respondentů má jiný gender než původní biologické pohlaví.

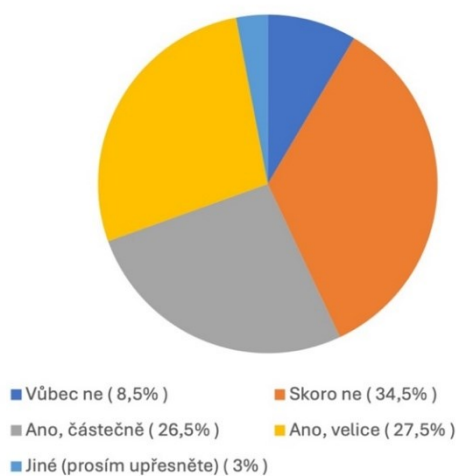
OTÁZKA 2: Jak byste popsali svůj gender?

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Dle odpovědi 91 % respondentů se považuje za “cisgender ženu/cisgender muže. 8 % respondentů se cítí jako genderově neutrální. Další 1 % zvolili možnost “Jiné”.

OTÁZKA 3: Je pro vás vaše genderová role podstatná?

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Odpovědi na třetí otázku o důležitosti vlastní genderové role nám ukazují hlubší vhled do segmentu respondentů. Pouze 27,5 % respondentů uvedlo, že je pro ně jejich genderová role velice podstatná, 26,5 % uvedlo “Ano, částečně. Pro 8,5 % procent není jejich genderová role vůbec podstatná, 34,5 % odpovědělo “Skoro ne”.

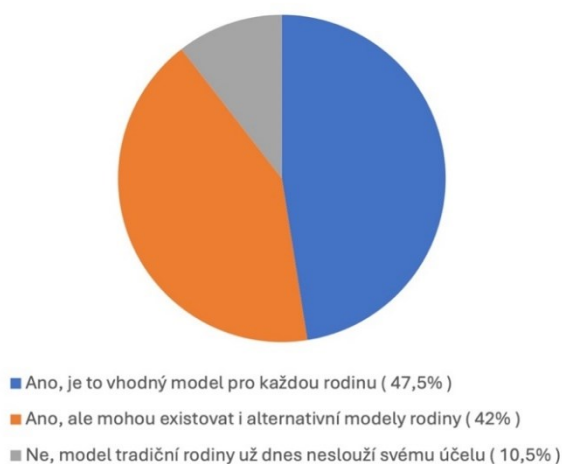
OTÁZKA 4: Myslíte si, že v dnešní době existuje rovnost mezi pohlavími v české společnosti?

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

70 % respondentů je přesvědčena, že je dnes větší míra rovností žen a mužů. Pouze 27 % si myslí, že jsou stále ženy ve společnosti utlačovány, a jen 3 % jsou přesvědčena, že muži jsou utlačováni.

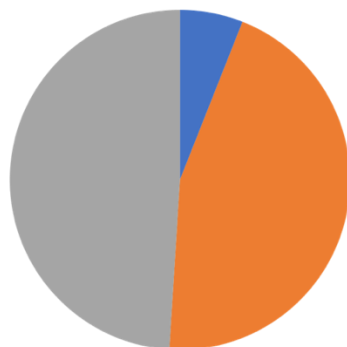
OTÁZKA 5: Souhlasíte s tím, že model „klasické/ tradiční rodiny“ (cisgender žena + cisgender muž + děti) je správný?

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

47,5 % všech respondentů uvádí, že „tradiční rodina“ je model vhodný pro každého. Ostatní 42 % respondentů je přesvědčeno, že mohou existovat i alternativní rodiny, a 10,5 % si dokonce myslí, že model tradiční rodiny dnes neslouží svému účelu.

OTÁZKA 6: Myslíte si, že ve společnosti existuje dělení na POUZE mužské a POUZE ženské profese?

- Ano, zcela (muž nemůže být zdravotní sestra a žena nemůže být řidičem kamionu) (6%)
- Spíše ano (muž může být zdravotní bratr a žena může být řidička kamionu, ale není to běžné) (45%)
- Ne, pohlaví by nemělo při výběru zaměstnání hrát roli (49%)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

49 % respondentů uvádí že by pohlaví nehraje roli při výběru zaměstnání. 45 % procent je přesvědčeno, že spíše ano, ale jen u některých profesí. Pouze 6 % respondentů uvedlo, že pohlaví při zvolení profese je určující.

OTÁZKA 7: Kým jste byli vychováváni?

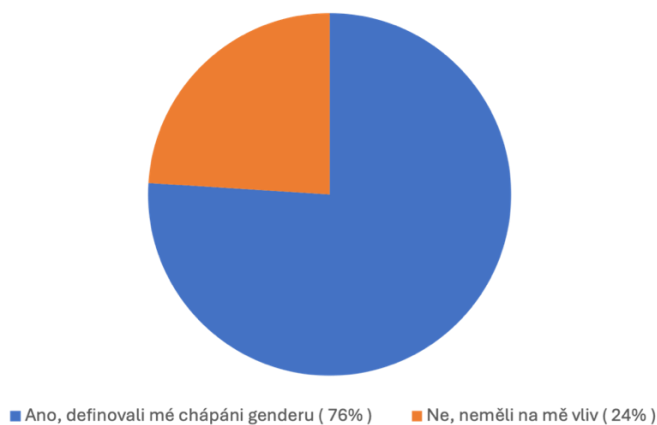

- Vychovávali mě otec a matka (73%)
- Vychovával mě pouze 1 z rodičů (26,5%)
- Nevychovávali mě rodiče (0,5%)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Víc než polovina respondentů 76 % byla vychována oběma rodiči, zatímco 26,5 % pouze 1 rodičem. Nikdo nevedl, že jej vychovávali rodiče stejného pohlaví. 1 respondent nebyl vychováván rodiči a nikdo nevedl “Jiné”.

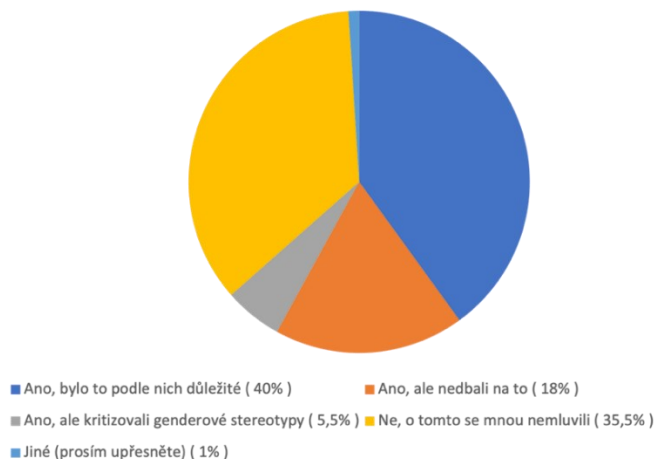
OTÁZKA 8: Jak genderové role vašich rodičů (nebo jednoho rodiče) nebo jejich genderová neutralita vás ovlivnily?

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Dle odpovědi 76 % všech respondentů ovlivnily genderové role jejich rodičů. Pouze 24 % uvádí, že na ně neměly genderové role rodičů žádný vliv.

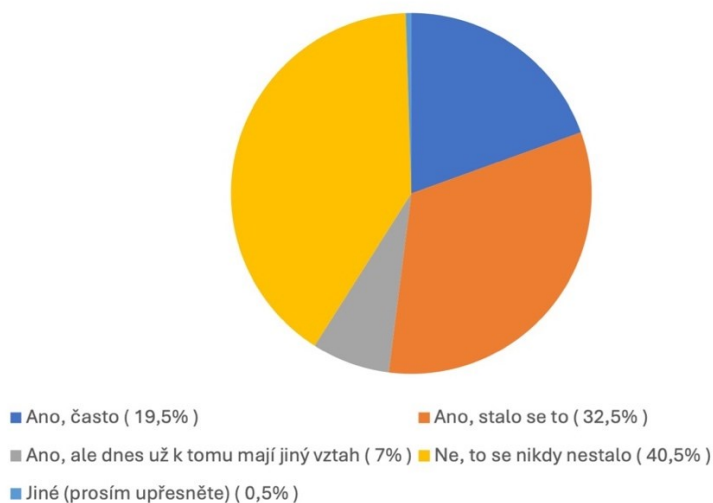
OTÁZKA 9: Myslíte si, že vysvětlování svým dětem rozdílu mezi chlapeckými a dívčími činnostmi bylo podle vašeho rodiče podstatné?

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Téměř třetina 35,5 % respondentů uvádí, že s nimi rodiče nikdy nemluvili o rozdílu genderových rolí a činnostech. Další 40 % procent respondentů naopak uvedlo, že je toto téma rodiče učili a že to podle jejich rodičů bylo podstatné, zatímco 5,5 % uvedlo odpověď „Ano, ale kritizovali genderové stereotypy“. 18 % tvoří respondenti, jejichž rodiče jim sice o genderových rolích něco řekli, ale nedbali na dodržování těchto rolí. 1 % zvolili možnost „Jiné“.

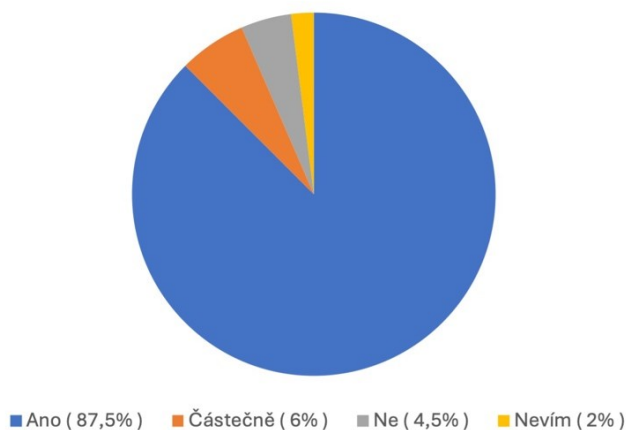
OTÁZKA 10: Zlobili se na vás někdy rodiče, že se nechováte adekvátně ve vztahu k vašemu pohlaví/genderu?

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

52 % respondentů uvedlo, že se na ně někdy rodiče zlobili kvůli nedodržování genderových rolí (totožných s jejich pohlavím). 40,5 % respondentů uvedlo, že k ničemu podobnému u nich v rodině nikdy nedošlo, a 7 % uvedlo, že k tomu sice došlo, ale že dnes už by k tomu přistupovali odlišně. Jeden respondent zvolil možnost “Jiné”.

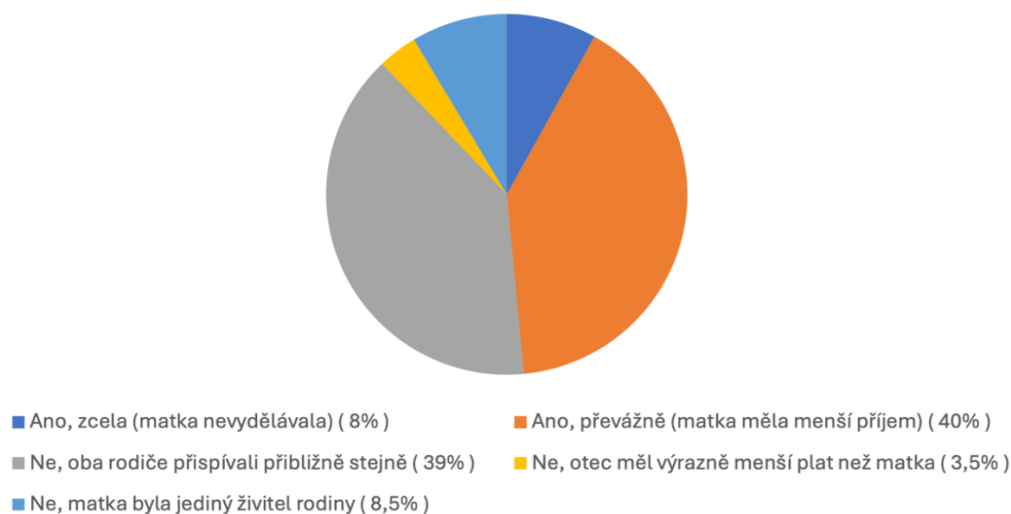
OTÁZKA 11: Popsali byste vašeho otce jako typicky maskulině působícího muže?

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

87,5 % respondentů uvedlo, že jejich otec byl typicky maskulinní muž. Pouze 4,5 % uvedla, že otec neměl příznaky maskulinního muže vůbec. U 6 % byla odpověď částečně a 2 % respondentů nebylo schopno posoudit skutečnost, zda byl jejich otec typickým maskulinním mužem – zvolili možnost “Nevím”.

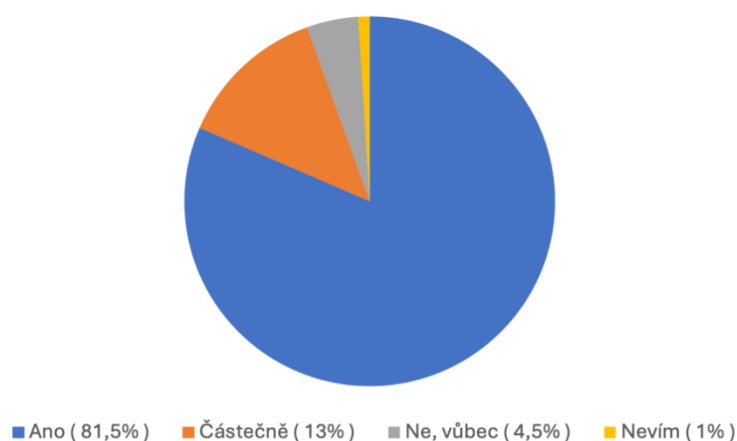
OTÁZKA 12: Byl váš otec hlavním živitelem rodiny?

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Skoro polovina všech respondentů uvedla, že se jejich matka na financování rodiny podílela málo nebo vůbec, to znamená že otec byl hlavním živitelem rodiny. Z toho u 8 % matka byla matka pouze v domácnosti, u 40 % sice pracovala, ale její příjem byl menší než příjem otce. U 39 % byly finanční přínosy obou rodičů totožné. V 8,5 % byla matka jediným živitelem rodiny, 3,5 % uvedlo, že otec měl výrazně menší plat než matka.

OTÁZKA 13: Popsali byste vaši matku jako typicky femininně působící ženu?

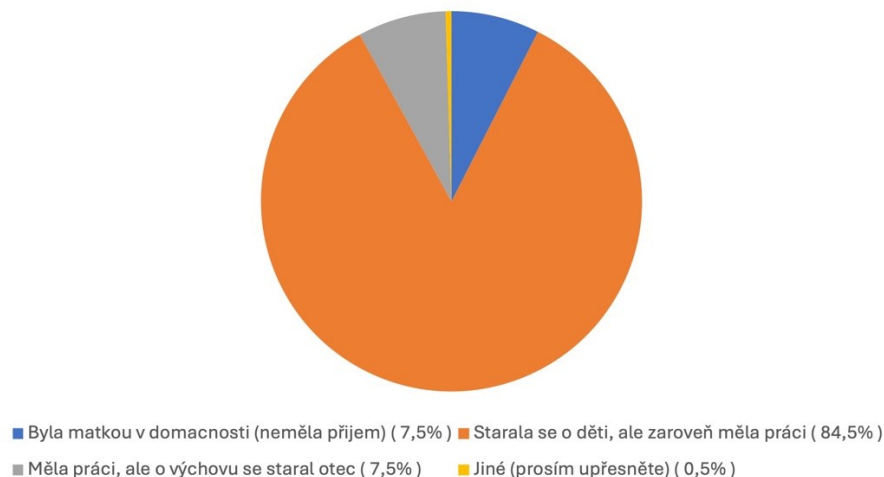

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Dle odpovědí, 81,5 % respondentů odpovědělo, že jejich matka je typicky femininně působící žena. Celých 13 % osob uvedlo, že částečně. Jen 4,5 % uvedla že "Vůbec ne" a 1

% respondentů “Nevím”.

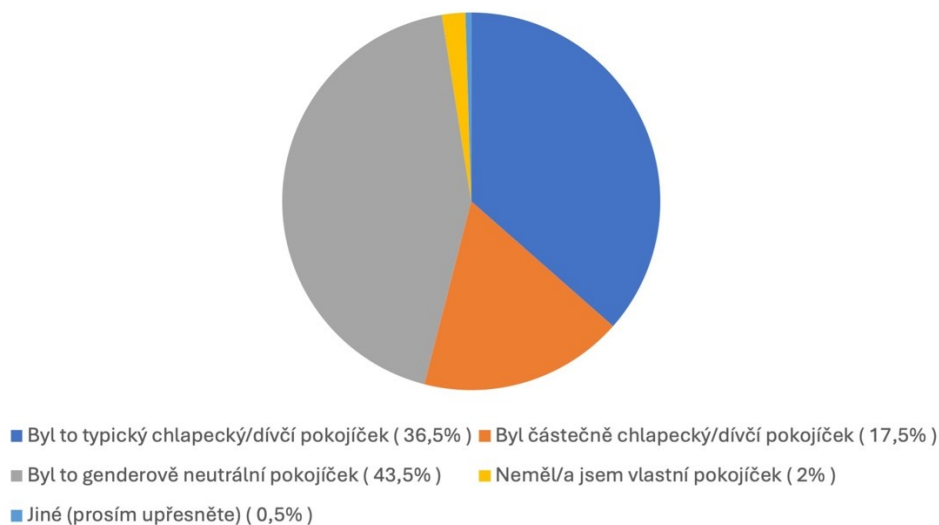
OTÁZKA 14: Jaké bylo postavení vaší matky v rodině?

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Největší segment u této otázky tvoří odpovědi 84,5 %, kdy matka pracovala, ale zároveň se starala o děti. Pouze 7,5 % respondentů uvedlo odpověď, že jejich matka byla matkou v domácnosti. Zajímavá je u této otázky i odpověď “Měla práci, ale o výchovu se staral otec”, kterou zvolilo 7,5 % respondentů. Ke kategorii “Jiné” se přihlásil 1 respondent.

OTÁZKA 15: Jak podle vás vypadal váš dětský pokojíček?

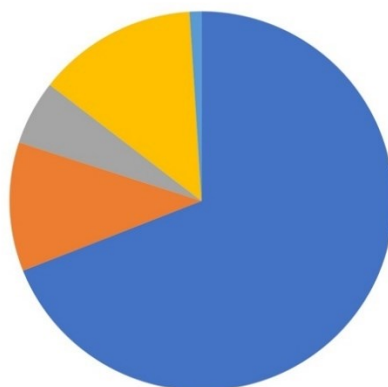

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

V této otázce jsou odpovědi rozdělené do 3 hlavních segmentů. 36,5 % respondentů odpovědělo, že měli typický chlapecký či dívčí pokoj. 17,5 % uvedlo, že byl částečně

chlapecký/dívčí. 43,5 % osob ale uvedlo, že jejich dětský pokojíček byl genderově neutrální. Jenom 2 % respondentů uvedlo, že nemělo vlastní pokojíček. Pouze 1 respondent uvedl možnost “Jiné”.

OTÁZKA 16: Jaké hračky vám vaše rodiče doporučovali a kupovali?

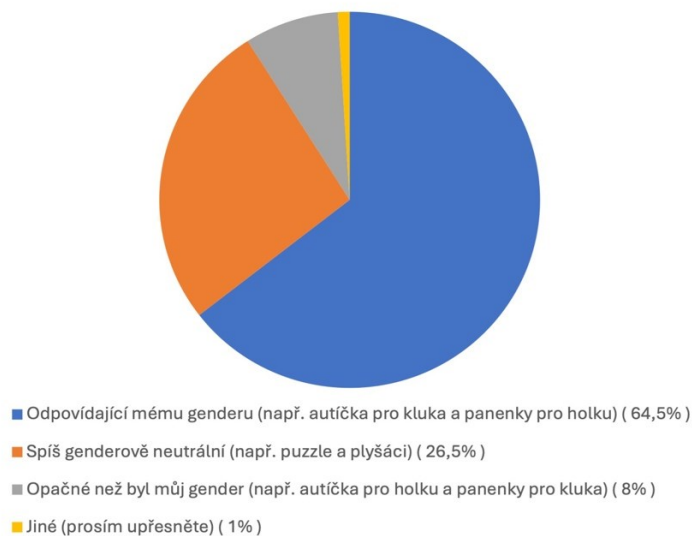

- Odpovídající mému genderu (např. autíčka pro kluka a panenky pro holku) (69%)
- Spíš genderově neutrální (např. puzzle a plyšáci) (11%)
- Opačné než byl můj gender (např. autíčka pro holku a panenky pro kluka) (5,5%)
- Do mého výběru hraček z hlediska genderu nezasahovali (13,5%)
- Jiné (prosím upřesněte) (1%)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Víc než polovina všech respondentů (69 %) dostávala od rodičů hračky podle svého genderu. 11% získávalo genderově neutrální hračky a 13,5 % uvedlo, že do jejich výběru hraček rodiče nezasahovali. 5,5 % respondentů uvedla, že dostávali od rodičů hračky, které neodpovídali jejich genderu. Ve všech 3 případech se jednalo o dívky/ženy. 1 % respondentů uvedlo možnost “Jiné”, přičemž jako vysvětlení byly uvedeny odpovědi: “Různý” a “Od obojího něco”.

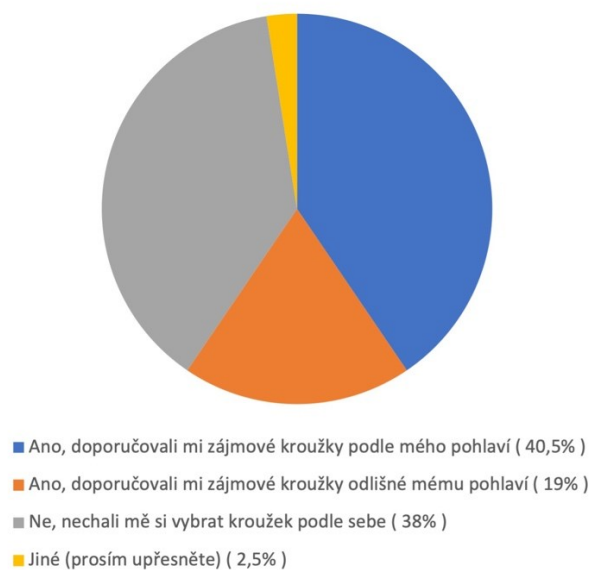
OTÁZKA 17: Jaké hračky jste jako dítě chtěl/a?

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Víc než polovina respondentů (64,5 %) jako dítě chtěla hračky odpovídající jejich genderu, 26,5 % chtělo nejvíce genderově neutrální hračky a 8 % dokonce opačné hračky, než byl jejich gender. Pouze 1 % respondentů uvedlo jiné. Vysvětlení uvedl pouze 1 respondent, a to: “Neměla jsem ráda žádné hračky”.

OTÁZKA 18: Doporučovali vám rodiče zájmové kroužky v závislosti na vašem pohlaví?

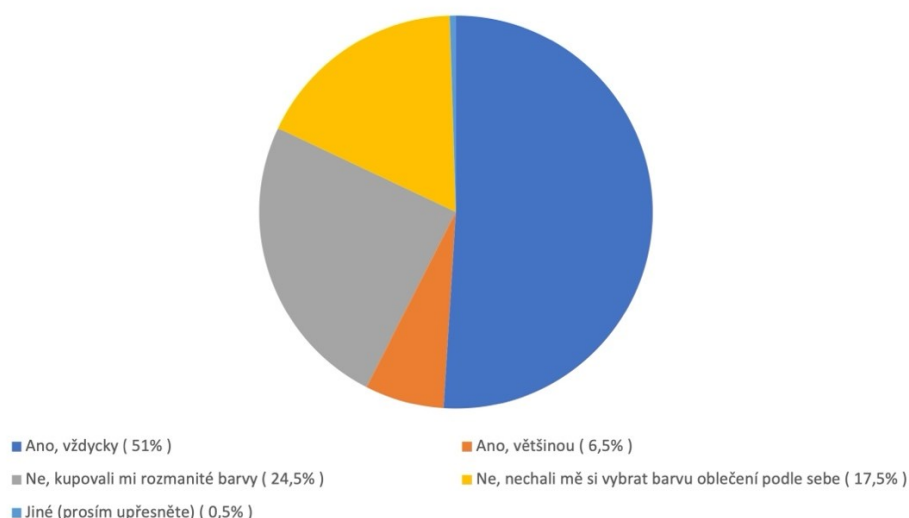

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

U 38 % respondentů rodiče nezasahovali do výběru kroužků a nechávali dítě vybrat kroužek

podle sebe. 40,5 % procent respondentů uvedlo že rodiče doporučovali kroužky podle pohlaví, zatímco 19 % respondentů uvedlo, že jim jako dětem rodiče vybrali zájmy odlišné pro jejich pohlaví. 2,5 % respondentů uvedlo možnost “Jiné”. Ve 3 případech bylo důvodem “Nevím” nebo “Nedokážu posoudit”. Ve 2 případech bylo jako vysvětlení uvedeno, že jako děti žádné zájmové kroužky nenavštěvovali.

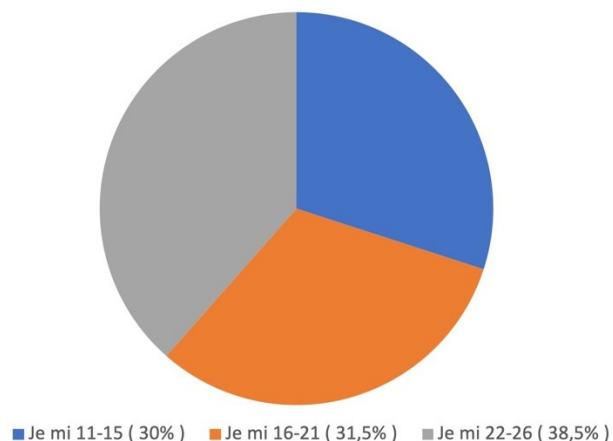
OTÁZKA 19: Kupovali vám rodiče ve vašem dětství oblečení v barvách podle vašeho pohlaví? (modrá pro kluky, růžová pro holky)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Polovina respondentů uvádí, že jim rodiče vybírali barvu oblečení podle pohlaví. U 6,5 % respondentů rodiče většinou vybírali barvu dle pohlaví. 24,5 % respondentů uvedla, že jim rodiče kupovali rozmanité barvy, tedy ne pouze stereotypně rozdělené podle pohlaví/genderu. 17,5 % respondentů uvedlo, že je rodiče nechali aby si oblečení a barvy vybírali sami.

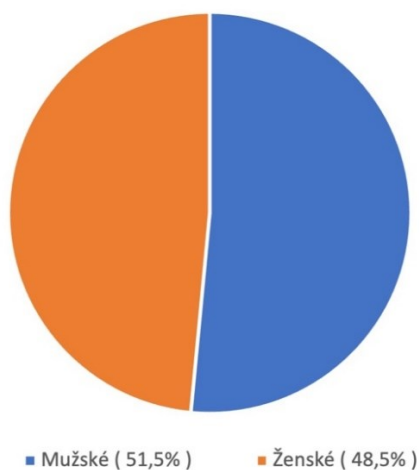
OTÁZKA 20: Jaký je váš věk?

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Výzkumu se zúčastnilo poměrně stejné zastoupení ze všech potřebných věkových kategorie tedy: 30 % z kategorie 11-15 let, 31,5 % z kategorie 16-21 a 38,5 % z věkové kategorie 22-26.

OTÁZKA 21: Jaké je vaše pohlaví?

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 51,5 % mužů a 48,5 % žen. Můžeme tedy říct, že zastoupení dle pohlaví bylo na podobné úrovni.

5 Statistické testování hypotéz

Na základě dat získaných pomocí dotazníků provedu statistickou analýzu pomocí chi-kvadrátu. Mým cílem je porovnat rozdíly mezi názory chlapců a dívek Generaci Z na různé aspekty jejich života. Především které se týkají vlivu pohlaví na genderové roli, výběr oblečení a výchovu v rodině. Pro svoji analýzu hypotéz jsem zvolila statistický test chí-kvadrát, který se používá k testování nezávislosti dvou proměnných. Testuji nulovou hypotézu, která předpokládá, že mezi proměnnými není žádný vztah, pokud alfa hodnota menší než 0,05 nulovou hypotézu lze zamítnout. Alfa-hodnota je interpretována jako pravděpodobnost pozorování stejného nebo většího statistického rozdílu mezi očekávanými a pozorovanými frekvencemi, pokud by H0 byla pravdivá.

Na začátku svého výzkumu jsem stanovila 8 hypotéz které pokusím statistické otestovat.

Hypotéza č. 1 Pohlaví vs. hračky

Sex of the respondent * Toys vs gender Crosstabulation

		Toys vs. gender				Total	
		according to gender	gender neutral	gender inappropriate	regardless of gender		
Sex of the respondent	male	Count	68	9	6	18	101
		% within Sex of the respondent	67.3%	8.9%	5.9%	17.8%	100.0%
female	Count	70	13	5	9	97	
		% within Sex of the respondent	72.2%	13.4%	5.2%	9.3%	100.0%
Total	Count	138	22	11	27	198	
		% within Sex of the respondent	69.7%	11.1%	5.6%	13.6%	100.0%

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	3.768 ^a	3	.288
Likelihood Ratio	3.829	3	.281
Linear-by-Linear Association	2.185	1	.139
N of Valid Cases	198		

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS

Zkoumám vztah mezi pohlavím respondentů a jejich preferencemi vzhledem k hračkám v kontextu genderových norem. Nulová hypotéza H_0 pro tuto analýzu předpokládá, že neexistuje statisticky významný vztah mezi pohlavím respondentů a jejich preferencí k hračkám odpovídajícím jejich pohlaví, genderově neutrálním hračkám nebo hračkám, které jsou považovány za nevhodné pro jejich pohlaví. A-hodnota (0,288) je vyšší než hladina významnosti 0,05, proto nemám dostatečné důvody zamítnout nulovou hypotézu. To znamená, že tady neexistují statisticky významné rozdíly v preferencích hraček mezi muži a ženami.

Na základě křížové tabulace dat lze vidět, že většina respondentů jak mužského, tak ženského pohlaví preferuje hračky odpovídající jejich pohlaví, ale rozdíl v procentuálním poměru není statisticky významný.

Praktickým příkladem může být to, že i když se obecně očekává, že chlapci budou mít preferovat auta a dívky panenky, existuje mnoho chlapců, kteří mají raději panenky, a mnoho dívek, které mají raději auta. Přístup k hračkám by tedy měl být otevřený, aby se dětem umožnilo vybrat si podle svých vlastních zájmů a preferencí, bez ohledu na jejich pohlaví. Je důležité, aby rodiče, vychovatelé a společnost obecně otevřeně přijímali různorodost v preferencích hraček a nevnímali je jako omezené na genderové role. To by mohlo přispět k rozvoji dětské kreativity, zájmů a sebevyjádření bez pocitu omezování na základě pohlaví.

Hypotéza č. 2 Pohlaví vs. klasický model rodiny

Sex of the respondent * Classic family model Crosstabulation

		Classic family model			Total	
		suitable	suitable but with alternatives	inappropriate		
Sex of the respondent	male	Count	31	56	16	103
		% within Sex of the respondent	30.1%	54.4%	15.5%	100.0%
	female	Count	64	28	5	97
		% within Sex of the respondent	66.0%	28.9%	5.2%	100.0%
Total		Count	95	84	21	200
		% within Sex of the respondent	47.5%	42.0%	10.5%	100.0%

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	26.402 ^a	2	<.001

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS

Zkoumám vztah mezi pohlavím respondentů a jejich názorem na klasický model rodiny. Nulová hypotéza H₀ tvrdí, že neexistuje statisticky významný vztah mezi pohlavím respondentů a jejich postojem k tradičnímu rodinnému modelu. Jelikož α -hodnota je významně nižší než standardní hranice statistické významnosti (0,05), mám dostatečné důvody zamítnout nulovou hypotézu. To naznačuje existenci statisticky významného vztahu mezi pohlavím respondentů a jejich názory na klasický model rodiny.

Z výsledků tabulky je vidět, že procentuální poměry mezi muži a ženami, kteří považují klasický rodinný model za vhodný, vhodný s alternativami nebo nevhodný, se liší. Například více žen, než mužů považuje klasický rodinný model za vhodný (66,0 % oproti 30,1 %) a méně žen ho považuje za nevhodný (5,2 % oproti 15,5 %). Tyto rozdíly vedou ke statistické

významnosti v testu chi-kvadrát.

Na základě provedeného sociologického výzkumu jsem dospěla k závěru, že existuje statisticky významný vztah mezi pohlavím respondentů a jejich názorem na klasický model rodiny. Větší počet žen, než mužů považuje tento model za vhodný a méně žen ho považuje za nevhodný. Tato skutečnost může být důsledkem sociálních a kulturních konstrukcí, které ovlivňují vnímání a hodnocení rodinných rolí.

Hypotéza č. 3 Pohlaví vs. rovnost

Sex of the respondent * Equality men vs women Crosstabulation

		Equality men vs women		Total	
		yes	no women are lower		
Sex of the respondent	male	Count	91	6	97
		% within Sex of the respondent	93.8%	6.2%	100.0%
	female	Count	49	48	97
		% within Sex of the respondent	50.5%	49.5%	100.0%
Total		Count	140	54	194
		% within Sex of the respondent	72.2%	27.8%	100.0%

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	45.267 ^a	1	<.001

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS

Zkoumám vztah mezi pohlavím respondentů a jejich názory na rovnost mezi muži a ženami. Nulová hypotéza H_0 tvrdí, že neexistuje statisticky významný vztah mezi pohlavím respondentů a jejich názory na rovnost mezi muži a ženami. Jelikož α -hodnota je významně nižší než standardní úroveň statistické významnosti (obvykle 0,05), mám dostatečné důvody zamítnout nulovou hypotézu. To naznačuje existenci statisticky významného vztahu mezi pohlavím respondentů a jejich názory na rovnost mezi muži a ženami.

Většina respondentů je přesvědčena, že je dnes větší míra rovnosti mezi muži a ženami. Nicméně (93,8 %) mužů se domnívá, že ženy nejsou utlačovány ve společnosti, zatímco názory žen jsou téměř rovnoměrně rozděleny mezi dvěma uvedenými možnostmi odpovědí. Výsledky testu ukázaly, že existuje statisticky významný vztah mezi pohlavím respondentů a jejich názory na rovnost mezi muži a ženami. To znamená, že muži mají tendenci více věřit v rovnost mezi pohlavími než ženy. Například, pokud se zaměříme na procentuální rozdíly, je zřejmé, že většina mužů se domnívá, že ženy nejsou horší než muži, zatímco u žen jsou názory rozdělené. Při aplikaci na reálný příklad to může znamenat, že muži mají větší šanci být vybráni na vedoucí pozici v práci, i když jsou jejich schopnosti stejné jako u žen. Podle mého názoru ženy mají tendenci být více kritické ohledně rovnosti ve společnosti než muži, což může být způsobeno jejich osobními zkušenostmi a vnímáním nerovností. Je důležité si uvědomit, že i když většina respondentů vnímá zlepšení v oblasti rovnosti, stále existují odlišné názory a zkušenosti mezi muži a ženami.

Hypotéza č. 4 Pohlaví vs. důležitost genderových rolí

Sex of the respondent * Importance of gender roles Crosstabulation

		Importance of gender roles				Total	
		not at all	not exactly	yes partly	yes very much		
Sex of the respondent	male	Count	10	51	28	12	101
		% within Sex of the respondent	9.9%	50.5%	27.7%	11.9%	100.0%
	female	Count	7	18	25	43	93
		% within Sex of the respondent	7.5%	19.4%	26.9%	46.2%	100.0%
Total		Count	17	69	53	55	194

% within Sex of the respondent	8.8%	35.6%	27.3%	28.4%	100.0%
--------------------------------	------	-------	-------	-------	--------

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	33.682 ^a	3	<.001

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS

Zkoumám vztah mezi pohlavím respondentů a významem důležitosti genderových rolí. Nulová hypotéza H₀ pro tuto analýzu předpokládá, že neexistuje statisticky významná asociace mezi pohlavím respondentů a jejich názory na důležitost genderových rolí.

Nízká α -hodnota ukazuje, že pravděpodobnost pozorování takového nebo silnějšího rozdílu mezi očekávanými a pozorovanými frekvencemi je extrémně malá, pokud by nulová hypotéza byla pravdivá. To znamená, že můžu zamítnout nulovou hypotézu a dospět k závěru o existenci statisticky významného vztahu mezi pohlavím respondentů a jejich názory na důležitost genderových rolí.

Tyto výsledky potvrdily, že mezi pohlavím respondentů a jejich názory na důležitost genderových rolí existuje statisticky významný vztah. Velký podíl žen (46,2 %) považuje genderové role za velmi důležité, zatímco mezi muži je to 11,9 %. To znamená, že muži a ženy mají odlišné pohledy na to, jak důležité jsou genderové role v jejich životě. Toto může být ovlivněno kulturními a společenskými normami, které formují naše představy o genderových rolích. Myslím si, většina žen se věnuje především rodině, zatímco muži jsou více podporováni v kariérním růstu. Tyto rozdíly mohou mít vliv na rovnost pohlaví a je důležité o nich diskutovat a upozornit na ně ve společnosti.

Hypotéza č. 5 Pohlaví vs. barvy oblečení

Sex of the respondent * Clothes in the colors of gender Crosstabulation

		Clothes in the colors of gender				Total	
		yes,always	yes,for the most part	no,differ colors	no,personal choice		
Sex of the respondent	male	Count	49	7	29	17	102
		% within Sex of the respondent	48.0%	6.9%	28.4%	16.7%	100.0%
	female	Count	53	6	20	18	97
		% within Sex of the respondent	54.6%	6.2%	20.6%	18.6%	100.0%
Total		Count	102	13	49	35	199
		% within Sex of the respondent	51.3%	6.5%	24.6%	17.6%	100.0%

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	1.791 ^a	3	.617

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS

V tomto případě test zkoumá souvislost mezi pohlavím respondentů a jejich preferencemi barev oblečení, které jsou spojeny s genderem. Vzhledem k tomu, že α -hodnota (0,617) je významně vyšší než přijímaná hranice statistické významnosti (0,05), nejsou důvody pro zamítnutí nulovou hypotézou. To znamená, že v této tabulce nebyla zjištěna statisticky významná souvislost mezi pohlavím respondentů a jejich preferencemi barev oblečení spojených s genderem.

Na základě těchto dat lze tedy soudit, že preference barev oblečení jsou mezi muži a ženami přibližně stejná a rozdíly, které jsou pozorovány, mohou být výsledkem náhodných variací. Tento výzkum naznačuje, že pohlaví nemá vliv na preferenci barev oblečení spojených s genderem. To znamená, že jak muži, tak ženy mají přibližně podobné preference barev při

výběru oblečení. Například muži mohou upřednostňovat modrou barvu pro její klidný a neutrální vzhled, zatímco ženy mohou upřednostňovat růžovou barvu pro její výrazný a ženský vzhled. Nicméně, v tomto případě bychom neměli předpokládat, že muži budou vždy preferovat modrou a ženy růžovou, protože toto spojení není statisticky významné.

Hypotéza č. 6 Pohlaví vs. názor rodičů

Sex of the respondent * Importance of differences Crosstabulation

		Importance of differences				Total	
		yes,impor tant	yes,but careless	yes,with critics	no		
Sex of the respondent	male	Count	21	21	6	54	102
		% within Sex of the respondent	20.6%	20.6%	5.9%	52.9%	100.0%
	fema le	Count	59	15	5	17	96
		% within Sex of the respondent	61.5%	15.6%	5.2%	17.7%	100.0%
Total		Count	80	36	11	71	198
		% within Sex of the respondent	40.4%	18.2%	5.6%	35.9%	100.0%

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2- sided)
Pearson Chi-Square	38.276 ^a	3	<.001

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS

Vztah mezi pohlavím respondentů a důležitosti vysvětlení rozdílu mezi chlapeckými a dívčími činnostmi podle jejich rodičů. Jelikož α -hodnota je významně nižší než standardní úroveň statistické významnosti (0,05), máme dostatečné důvody zamítnout nulovou

hypotézu. To naznačuje existenci statisticky významného vztahu mezi pohlavím respondentů a názorem jejich rodičů na důležitost rozdílů mezi činnostmi chlapců a dívek.

Většina žen (61,5 %) uvádí že s nimi rodiče mluvili o rozdílu genderových rolí a činností, zatímco u mužů, kteří tvoří pouze 20,6 %, rodiče nepovažují vysvětlování rozdílů mezi chlapeckými a dívčími činnostmi za důležité. Toto rozložení naznačuje, že vnímání důležitosti rozdílů závisí na pohlaví respondentů.

Dle mého názoru je velmi zajímavý výzkum o vztahu mezi pohlavím a názorem na důležitost rozdílů mezi činnostmi chlapců a dívek. Výsledky ukazují, že značná část žen považuje tyto rozdíly za důležité, zatímco u mužů jde o mnohem nižší procento. To ukazuje na přítomnost genderových stereotypů a rozdílů v naší společnosti. Praktickým příkladem může být zaměření na kariéru v oboru, který je tradičně vnímán jako mužský nebo ženský, i přestože že jednotlivci mohou mít schopnosti a zájmy pro oba obory. To může být způsobeno společenskými normami a stereotypy, které určují, jaké činnosti jsou vhodné pro jednotlivá pohlaví.

Hypotéza č. 7 Pohlaví vs. dětský pokoj

Sex of the respondent * Image of children room Crosstabulation

		Image of children room			Total	
		typical	partially typical	gender neutral		
Sex of the respondent	male	Count	15	15	70	100
		% within Sex of the respondent	15.0%	15.0%	70.0%	100.0%
e	femal	Count	58	20	17	95
		% within Sex of the respondent	61.1%	21.1%	17.9%	100.0%
Total		Count	73	35	87	195
		% within Sex of the respondent	37.4%	17.9%	44.6%	100.0%

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2- sided)
Pearson Chi-Square	58.240 ^a	2	<.001

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS

Zkoumáme vztah mezi pohlavím respondentů a jejich vnímáním obrázku dětského pokoje. A-hodnota je mnohem menší než hladina významnosti 0,05, proto mám důvod zamítnout nulovou hypotézu. To naznačuje, že v tomto souboru dat existuje statisticky významný vztah mezi pohlavím respondentů a jejich vnímáním obrázku dětského pokoje.

Výsledky testu jasně ukazují, že existuje statisticky významný vztah mezi pohlavím respondentů a jejich vnímáním obrázku dětského pokoje. Podle mě to může být způsobeno rozdílnými představami mužů a žen o tom, jak by měl vypadat dětský pokoj. Je zajímavé, že většina žen hodnotí pokoj jako typický, zatímco muži ho častěji hodnotí jako genderově neutrální. Tato informace může mít význam pro designování dětských pokojů a může být důležitá i pro další výzkum v této oblasti.

Hypotéza č. 8 Pohlaví vs. profesionální rozdělení

Sex of the respondent * Professional division men vs women Crosstabulation

		Professional division men vs women			Total	
		yes	partially	no		
Sex of the respondent	male	Count	6	60	37	103
		% within Sex of the respondent	5.8%	58.3%	35.9%	100.0%
	femal	Count	6	30	61	97
	e	% within Sex of the respondent	6.2%	30.9%	62.9%	100.0%
Total		Count	12	90	98	200
		% within Sex of the respondent	6.0%	45.0%	49.0%	100.0%

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	15.712 ^a	2	<.001

Zdroj: vlastní zpracování v programu SPSS

V mém výzkumu zkoumám vztah mezi pohlavím respondentů a jejich názory na profesní rozdělení mezi muži a ženami. A-hodnota je významně nižší než standardní hranice statistické významnosti (0,05), což mně umožňuje zamítnout nulovou hypotézu a naznačuje existenci statisticky významného vztahu mezi pohlavím respondentů a názory na profesní rozdělení mezi muži a ženami.

Z výsledků kontingenční tabulky je vidět, že procentuální rozdíly mezi odpověďmi mužů a žen na otázku o profesním rozdělení jsou výrazné. Například 58,3 % mužů a 30,9 % žen odpovědělo, že existuje částečné profesní rozdělení, což ukazuje na odlišné vnímání a zkušenosti mezi oběma skupinami.

Z tohoto výzkumu vyplývá, že pohlaví má vliv na názory lidí na profesní rozdělení podle pohlaví. Muži mají tendenci vnímat větší profesní rovnost mezi pohlavími než ženy. Tato zjištění jsou důležitá pro podporu rovného přístupu k profesním příležitostem pro obě pohlaví. V oblastech, kde jsou muži nadále dominantní by mohly být zavedeny opatření a programy, které by podporovaly rovné zastoupení a rovné platy pro muže i ženy. Stejně tak by se mohlo zlepšit vnímání a přístup k profesním příležitostem pro ženy v oblastech, kde jsou ženy stále v menšině. Výsledky tohoto výzkumu by mohly pomoci personalistům a manažerům při vytváření rovných pracovních podmínek pro obě pohlaví v organizacích.

6 Závěr

Vývoj genderových rolí v mezigeneračním horizontu je dynamickým jevem, který odráží proměny a výzvy naší moderní společnosti. Na základě výzkumu jsem zjistila že existuje velký rozdíl mezi názory žen a mužů Generace Z. Většina žen preferuje klasický rodinný model a genderové role jsou pro ně důležitější než pro muže. To naznačuje, že pro většinu žen je na prvním místě rodina a pro muže spíše profesní kariéra. V současné době se stále více žen potýká s problémem rozhodnutí se pro založení rodiny nebo budování vlastní kariéry.

Výsledky ukázaly, že většina mužů generace Z se domnívá, že stále existuje rozdělení pouze na ženskou a mužskou profesi. To znamená že v české společnosti stále existují stereotypy o profesích. Z toho vyplývá i to, že polovina žen se domnívá, že v naší době ženy jsou potlačovány muži, zatímco muži generace Z jsou zcela přesvědčeni, že v české společnosti panuje rovnost mezi pohlavími.

Samozřejmě, že právě v rodině rodiče předávají svým dětem pohled na genderové role, již od dětství. To je vidět z toho, že většina respondentů jak ženského, tak mužského pohlaví mělo v dětství hračky a oblečení související s jejich pohlavím. To znamená že holky dostávaly od rodičů "holčičí" hračky jako panenky, kočárky apod. Stejně i kluci dostávali hračky podle pohlaví a to je: autíčka, silnice, válečnický apod. což samozřejmě vede k rozdělení ve výchově mezi chlapci a dívkami.

Jednak můžu říct, že víc jak polovina mužů měli genderově neutrální pokoj, na rozdíl od žen, kteří měli typické pro své pohlaví barvy pokoje. To může být spojeno s tím, že u ženského pohlaví byl menší výběr barev pokoje a byly vždy související s jejich pohlavím. Naopak u mužů, barvy pokoje byly spíše genderově neutrální.

Tradiční genderové role, které byly v minulosti pevně zakotveny v naší společnosti, se postupně rozvolňují a ustupují prostoru pro větší různorodost a možnosti projevu. Generace Z je často více otevřená novým myšlenkám a perspektivám, a proto se častěji angažuje v boji proti stereotypům a diskriminacím spojenými s genderovými rolemi. Generace X však může zůstat přikloněna k tradičním genderovým normám a mít problémy s akceptováním nových forem projevu genderové identity.

Je však důležité si uvědomit, že genderové role nejsou biologicky určené. Jejich vývoj a proměna jsou důležité pro vytváření inkluzivní společnosti, která umožňuje každému jednotlivci svobodně vyjadřovat svou identitu a plně se realizovat bez omezení a diskriminace.

Pro další porozumění vývoji genderových rolí v mezigeneračním horizontu je nezbytné provádět další výzkum a podporovat otevřenou a respektující diskusi. Je také důležité vytvářet prostředí, ve kterém je diverzita genderových rolí respektována a podporována ve vzdělávání, zaměstnání a veřejném prostoru.

Vývoj genderových rolí je spojen s bojem za rovnost pohlaví a lidská práva. Je tedy nezbytné, abychom pokračovali ve snaze odstranit genderové stereotypy, předsudky a diskriminaci v naší společnosti. Pouze tím, že se budeme snažit vytvořit inkluzivní a rovnostářskou kulturu, můžeme dosáhnout skutečného pokroku a změny ve vývoji genderových rolí v mezigeneračním horizontu.

Použitá literatura

Allen, J. P., Weissberg, R. P., & Hawkins, J. A. (1989). The Relation Between Values and Social Competence in Early Adolescence. *Developmental psychology*, 25(3)

Beauvoir, Simone. 1953. *The second sex*. Translated and edited by Howard Madison Parshley. New York: Alfred A. Knopf.

Brooks, C. a Bolzendahl, C. (2004). The transformation of US gender role attitudes: Cohort replacement, social-structural change, and ideological learning. *Social Science Research*, 33 (1).

CARTER, Kenneth E.; SEIFERT, Colleen M. *Learn psychology*. Jones & Bartlett Publishers, 2012.

Chodorow, Nancy J. 1999. *The reproduction of mothering: Psychoanalysis and the sociology of gender*. 2d ed. Berkeley: Univ. of California Press.

CONTE, Jill. *Sociology* [online]. Oxford University Press, 2018 [cit. 2021-01-10]. ISBN 9780199756384.

ČSÚ (2019). Gender: Základní pojmy. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pojmy

Cunningham, M. (2001). Parental influences on the gendered division of housework. *American Sociological Review*, 66.

Davidson, L., & Gordon, L. K. (1979). *The sociology of gender*. Chicago: Rand McNally.

DIAMOND, Milton. Sex and Gender are Different: Sexual Identity and Gender Identity are Different. *Clinical Child Psychology and Psychiatry* [online]. 2016, 7(3), 320-334 [cit. 2021-01-10]. ISSN 1359-1045. Dostupné z: doi: 10.1177/1359104502007003002

Ellemers, N. (2018). Gender stereotypes. *Annual Review of Psychology*, 69(1). doi:10.1146/annurev-psych-122216-011719

FREDRICKS, Jennifer A. a Jacquelynne S. ECCLES. Family Socialization, Gender, and Sport Motivation and Involvement. *Journal of Sport and Exercise Psychology* [online]. 2005, 27(1), 3-31 [cit. 2021-01-14]. ISSN 0895-2779. Dostupné z: doi:10.1123/jsep.27.1.3

LERNER, Richard M. a Laurence STEINBERG, ed. *Handbook of Adolescent Psychology* [online]. Hoboken, NJ, USA: John Wiley & Sons, 2009 [cit. 2021-01-14]. ISBN 9780470479193.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. 1. vyd. Praha. Portál, 2005, 408.

Jo B. Paoletti, *Pink and Blue: Telling the Girls From the Boys in America* (Indiana

University Press, 2012), 87

Leaper, C., & Friedman, C. K. (2007). *The Socialization of Gender*. In J. E. Grusec & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of socialization: Theory and research*. The Guilford Press.

Lee, E., & Troop-Gordon, W. (2011). Peer socialization of masculinity and femininity: Differential effects of overt and relational forms of peer victimization. *British Journal of Developmental Psychology*, 29(2).

Lindsey, L. L. (2005). The sociology of gender: Theoretical perspectives and feminist frameworks. *Gender roles: A sociological perspective*.

McHale, S. M., Crouter, A. C., & Whiteman, S. D. (2003). The family contexts of gender development in childhood and adolescence. *Social development*, 12(1), strana 125-148.

MEAD, MARGARET. Families And Maternity Care Around The World. *Bulletin of the American College of Nurse-Midwifery* [online]. 1963, 8(1), 2-7 [cit. 2021-01-12]. ISSN 00983721. Dostupné z: doi:10.1111/j.1542-2011.1963.tb00184.x

OAKLEY, Ann. Pohlaví, gender a společnost. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-403-6.

OETTING, E. R. Planning Programs for Prevention of Deviant Behavior. *Drugs & Society* [online]. 2010, 6(3-4), 313-344 [cit. 2021-01-12]. ISSN 8756-8233. Dostupné z: doi:10.1300/J023v06n03_06

Paoletti, J. B. (2012). *Pink and blue: Telling the boys from the girls in America*. Indiana University Press.

Piaget, J. (1954). *The construction of reality in the child*. New York, NY: Basic Books.

Pomerleau, A., Bolduc, D., Malcuit, G., & Cossette, L. (1990). Pink or blue: Environmental gender stereotypes in the first two years of life. *Sex Roles: A Journal of Research*, 22(5-6), 359–367. <https://doi.org/10.1007/BF00288339>

Sadker, M., & Sadker, D. (1994). *Failing at fairness: How America's schools cheat girls*. New York, NY: Charles Scribner's.

SEGALL, Marshall H. On the Teaching of Cross-Cultural Psychology. *Journal of Cross-Cultural*

STANTON-CHAPMAN, Tina L. a Tiara S. BROWN. A Strategy to Increase the Social Interactions of 3-Year-Old Children With Disabilities in an Inclusive Classroom. *Topics in Early Childhood Special Education* [online]. 2015, 35(1), 4-14 [cit. 2021-01-05]. ISSN 0271-1214. Dostupné z: doi:10.1177/0271121414554210

Subrahmanyam, K., & Greenfield, P. M. (1994). Effect of video game practice on spatial skills in girls and boys. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 15, 13–32.

Suitor, J. J., & Reavis, R. (1995). Football, fast cars, and cheerleading: Adolescent gender norms, 1978– 1989. *Adolescence*, 30, 265–272.

Szegedy-Maszak, M. (2001). The power of gender. *U.S. News & World Report*, 130 (22),52.

Tolman, D. L., Spencer, R., Harmon, T., Rosen-Reynoso, M., & Striepe, M. (2004). Getting close, staying cool: Early adolescent boys' experiences with romantic relationships. In N. Way & J. Y. Chu (Eds.), *Adolescent boys: Exploring diverse cultures of boyhood*. New York: New York University Press.

TURNER, Anthony. Generation Z: Technology and Social Interest. *The Journal of Individual Psychology* [online]. 2015, 71(2), 103-113 [cit. 2021-01-14]. ISSN 2332-0583. Dostupné z: doi:10.1353/jip.2015.0021

Van Volkom, M. (2003). The relationships between childhood tomboyism, siblings' activities, and adult gender roles. *Sex Roles*, 49,609-619.

Whitbeck, Les B. (1999). "Primary Socialization Theory: It All Begins with the Family". *Substance Use & Misuse*. 34 (7): 1025–1032. doi:10.3109/10826089909039394

Witt, S. D. (1997). Parental influence on children's socialization to gender roles. *Adolescence*, 32(126), 253–259.

Wood, E., Desmarais, S. & Gugula, S. The Impact of Parenting Experience on Gender Stereotyped Toy Play of Children. *Sex Roles* 47, 39–49 (2002). <https://doi.org/10.1023/A:1020679619728>